

תקציר הלכות חנוכה

במה מדליקים

חז"ל אומרים: "אמר רב הונא: הרגיל בנר הויין ליה בניס תלמידי חכמים", ומבואר שמוסב על נרות חנוכה. ויש פרטי הלכות רבים, במגוון דעות בהלכות חנוכה.

צריך שיהיה בנרות שמן בשיעור שידלק חצי שעה לאחר צאת הכוכבים. [תשומת לב הנוהגים להדליק בשקיעת החמה, שצריכים לשים יותר שמן, באופן שידלק עד חצי שעה לאחר צאת הכוכבים], ויש מהדרין לשים שמן שיספיק לכמה שעות, עד 'שתכלה רגל מן השוק'.

כל השמנים והפתילות כשרים לנר חנוכה, אך שמן זית – מצוה מן המובחר, משום שאורו דולק יפה וצלול, ומשום שבו נעשה הנס.

אם אין לו שמן זית, עדיף שידליק בשמן אחר, כגון שמן קנולה או סויה, על פני הדלקה בנר שעה.

צריך שיהיה רווח של אצבע (לפחות 2 ס"מ) בין הפתילות.

אכילה לפני ההדלקה

חצי שעה לפני זמן ההדלקה אסור לאכול ולעשות מלאכה. אם התחיל מעל חצי שעה שלפני ההדלקה, אין צריך להפסיק גם אם נכנס לתוך פרק זמן זה של חצי שעה, אך כשמגיע זמן ההדלקה, יפסיק לאכול או לעשות מלאכה, וידליק את הנרות.

האכילה האסורה היא פת ומזונות יותר משיעור כביצה. פחות משיעור כביצה מותר.

טעימה מותרת ללא הגבלת שיעור, כגון אכילת פירות וירקות וחטיפים, שאינם ממיני דגן.

שתיית כל סוגי המשקאות (פרט ליין) מותרת, ללא הגבלת שיעור.

אסור לעשות לפני ההדלקה מלאכות, שניתן להימשך בהן, או שיגרמו לטירדא.

זמן ההדלקה

נחלקו הפוסקים מה הוא תחילת זמן הדלקה. יש בכך שיטות רבות, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו ורבותיו. שלוש השיטות העיקריות:

1. **בשקיעת החמה.** [כדעת הגר"א, כדי שלא להפסיד אף לא אחד מהזמנים].
2. **בצאת הכוכבים,** בסוף השקיעה. [וכך נוהגים רוב האנשים, כדעת המחבר].
3. **72 דקות לאחר השקיעה,** [כדעת רבינו תם].

סוף זמן הדלקה

מרבית הפוסקים סוברים ששיעור 'עד שתכלה רגל מן השוק' זה רק לכתחילה, כדי לצאת ידי כל השיטות וראוי להקפיד על כך, אולם בדיעבד אם לא הספיק להדליק בתוך הזמן, ניתן להדליק כל הלילה, וכך פסק השו"ע, שזמנה עד שיעלה עמוד השחר. [דעת הרמב"ם שזמן קיום מצות הדלקת נרות חנוכה הוא רק 'עד שתכלה רגל מן השוק', כחצי שעה לאחר זמן התחלת זמן הדלקה, ולדעתו לאחר זמן זה אין להדליק כלל].

לגבי הברכה, אם מדליק בתוך הבית, על אף שעדיף להדליק בתוך שיעור זמן של 'תכלה רגל מהשוק', הואיל ועיקר 'פרסומי ניסא' הוא לבני הבית, יכול להדליק בברכה עד עלות השחר, ואינו צריך להיזהר להדליק 'קודם שתכלה רגל מן השוק'.

ואם מדליק בחוץ, יכול לברך על הדלקה רק אם יש עדיין עוברים ושבים ברחוב בעת שמדליק, אבל אם כבר אין בני אדם עוברים ושבים ברשות הרבים, אין לברך על הדלקת נרות בחוץ.

מקום ההדלקה

לכתחילה ידליק במקום הפתוח לרשות ציבורית (ובכלל זה גם רחובות צדדיים), ואם אינו יכול להדליק ברשות הרבים, ידליק במקום שיש בו עוברים ושבים, גם אם הוא רשות פרטית.

גובה החנוכיה צריך להיות מעל 3 טפחים, [28 ס"מ, ויש אומרים 24 ס"מ], עד עשרים אמה (כ-10 מטר). מי שמתגורר בקומה גבוהה, (מעל 20 אמות), יש להסתפק היכן ידליק. לדעת מרבית הפוסקים עדיף שידליק בחלון שפונה לבנין ממול. ויש עצה, שיתלה שם נורות צבעוניות, שמושכים את העין.

מי שאין לו חלון הפונה לרשות הרבים, ידליק בתוך ביתו וייצא ידי חובת 'פרסומי ניסא', כשיראו אנשי ביתו את הנרות.

מנהגים בעת הדלקת הנרות

נהגו הנשים שלא לעשות מלאכות בעת שהנרות דולקות, עד כחצי שעה, כדי להכיר שאסור להשתמש לאורה. ויש מקומות שגם אנשים מחמירים בכך. [דעת הגר"ח קניבסקי שליט"א שדינה כמו ראש חודש, שכיבוס ותפירה בכלל האיסור אבל לא בישול ואפיה].

שימוש לאור הנרות

אסור להשתמש לאור הנרות, בין תשמיש של חול ובין תשמיש של קדושה.

מותר להיכנס לחדר חשוך שהנרות מאירים בו, ואינו מחויב לעצום עיניו, אין בכך תשמיש מאורם.

נוהגים להניח נר נוסף - 'שמש' כדי שאם (רק בדיעבד, אך לא לכתחילה) ישתמש לאורה, יהנה מאור השמש. ויש שמקפידים להניח שמש ארוך יותר או גבוה יותר משאר הנרות. על אף שמוסיפים שמש, אין להשתמש לאור הנרות.

סדר הדלקת הנרות

בסדר ההדלקה ישנן שלש שיטות. נמנה את שתי העיקריות:

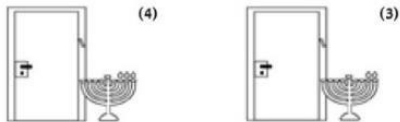
א. שיטת שו"ע, דרכי משה והאר"י (המנהג הנפוץ)

ביום הראשון מניח את הנר בצד ימין

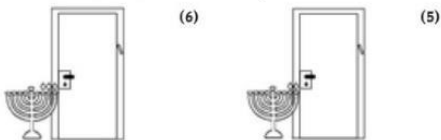
בלילה הראשון מניחים את הנר בצד ימין (בין אם מניח את החנוכיה מימין הפתח ובין משמאלו, איור 1-2. לכתחילה יש להניח משמאל, שהמזוזה תהיה מימין, אלא אם כשיניח מימין יהיה יותר פרסומי ניסא).

בשאר הימים מדליק את הנר השמאלי וממנו פונה לימין

בלילה השני כשיוסיף נר אחד סמוך לו, יתחיל ויברך על הנוסף שהוא יותר שמאלי, וממנו פונה לנר שלידו כדי לפנות לצד ימין (איור 3-4 כשהחנוכיה מונחת מימין הפתח, איור 5-6 כשהחנוכיה מונחת משמאל הפתח).

בשאר הימים מדליק את הנר השמאלי וממנו פונה לימין

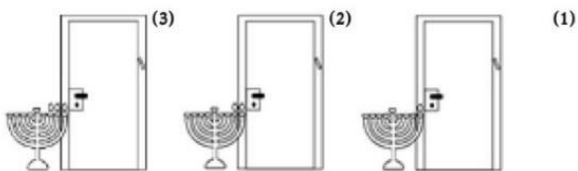

בלילה השלישי, כשיוסיף נר נוסף סמוך לנרות הראשונים, יברך וידליק את הנר הנוסף השמאלי יותר.

ולאחר מכן ממשיך להדליק את הנר הסמוך לו לצד ימין, כדי שיפנה לצד ימין, וכן בכל לילה מברך על הנר נוסף, שמורה על הנס)

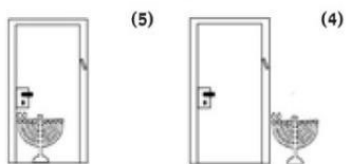
ב. שיטת הגר"א (חולק על השו"ע בשני דברים)

מתחיל להדליק בנר הסמוך לפתח מימין לשמאל

1. צריך להתחיל בנר הסמוך לפתח, משום שהמצווה היא להדליק בטפח הסמוך לפתח, גם אם יצטרך להדליק מימין לשמאל.

מתחיל להדליק בנר הסמוך לפתח משמאל לימין

2. יש להסמיך את הברכה לנר שהדליק ביום הראשון, שהוא הנר המחוייב מעיקר הדין, ואח"כ להוסיף עוד נרות שזהו "מהדרין מן המהדרין".

לכן לדעת הגר"א אם מדליק בשמאל הפתח, ביום הראשון מתחיל בנר הימני, שהוא ימין לפתח

(איור 1-3), ובשאר הימים מתחיל מנר הימני שסמוך לפתח וממשיך להדליק את הנר הנוסף לשמאלו, ונמצא מדליק מימין לשמאל.

להלכה - כל אחד ינהג כמנהגו. ובכל אופן שיעשה קיים את המצווה לכולי עלמא. (מחלוקת הפוסקים היא רק לגבי אופן ההדלקה, כיצד ובאיזה מקום יותר נכון לכתחילה להתחיל ממנו).

המנהג הנפוץ כשיטה הראשונה.

החייבים בהדלקה

כולם חייבים בנר חנוכה - אנשים, נשים וקטנים שהגיעו לחינוך.

אשה שנמצאת לבד בביתה חייבת בהדלקת נר חנוכה בברכה.

אשה שבעלה אינו בבית בעת ההדלקה, יכולה להדליק בזמן ההדלקה, ובעלה יוצא ידי חובה בהדלקתה ואינו צריך להדליק כשיחזור.

ברכת הדלקת נרות

הנמצא בבית מלון או בבית חולים בחנוכה באופן שאינו יכול להדליק, כשרואה נרות חנוכה (לא הנרות שמדליקים בפרוזדור שלא במקום הדלקה), עליו לברך ברכת 'שעשה נסים לאבותינו' עם שם ומלכות ('ברכת הרואה'), ובליילה הראשון גם 'שהחיינו'. [ואם מדליקים עליו נרות חנוכה בביתו, הכריע המ"ב שאינו מברך, ועדיף לצאת ידי חובה בברכה ע"י אחר].

הדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת

יש להניח את הנרות על שולחן ליד הקיר הדרומי וצריך להשאיר רווח בין השולחן לקיר, כדי שהמדליק יעמוד כשאחוריו לדרום ופניו לצפון בין הנרות לכותל, ויניח הנרות ממזרח למערב ומתחיל ביום הראשון מהנר הימני שסמוך לארון הקודש, ובשאר הימים מתחיל מהנר השמאלי וממנו פונה לימין.

הדלקת נרות למתארח אצל אחרים

המתארח בשבת

המתארח בשבת בבית הוריו, יש בידו שתי אפשרויות: א. להדליק בבית הוריו (ולבני ספרד ישתתף בפרוטה), ב. למנות שליח שידליק בביתו.

מי שאוכל סעודת ליל שבת אצל ההורים וחוזר לביתו לישון, ידליק נרות חנוכה בביתו (גם אם אוכל בשבת בבוקר אצל אחרים).

במוצ"ש – אם לן בבית הוריו (שלא בעירו) ימנה שליח שידליק בביתו בזמן, כיון שעד שיחזור לביתו יתכן שיעבור זמן ההדלקה לכתחילה. אם אינו יכול למנות שליח - ישהה בבית הוריו בצאת השבת, ויאכל מלווה מלכה לאחר שהדליק שם.

מי שאינו בביתו בעת ההדלקה (ביום חול)

הנמצא מחוץ לביתו בעירו בזמן הדלקת נרות, ובכוונתו לחזור לישון בביתו - אם אינו יכול להדליק בעצמו - ימנה שליח להדליק בביתו בזמן, ואם אין לו שליח - ידליק (בברכה) כשחוזר לביתו. ואינו יכול להדליק במקום שנמצא, גם אם בני ביתו נמצאים עמו.

אדם שנסע אל מחוץ לעיר בימי החנוכה באמצע השבוע וישן שם, ידליק שם.

הדליק בביתו ורוצה לצאת מיד לאחר ההדלקה לבית הוריו או לבית הארחה וכדו' – די בהדלקה שהדליק בביתו ואין צריך להדליק שנית במקום חפצו, שאליו נוסע. כששליח מדליק בבית חברו, השליח מברך בביתו ועל סמך אותה ברכה הוא מדליק בבית המשלח, ויש להיזהר שלא להפסיק בדיבור בין ההדלקות.

שהיה בבית הארחה או מחוץ לבית בחנוכה

מי שמתארח בחנוכה בבית הארחה לימים בודדים, ידליק שם, או ימנה שליח להדליק בביתו, ואם הסתיים זמן השהיה שם מיד לאחר תחילת זמן הדלקת נרות וצריך לעזוב את המקום, וכן במוצי"ש, כשצריך לעזוב מיד לאחר צאת השבת, ימנה שליח להדליק בביתו, ובדיעבד ידליק כשחוזר לביתו. אם עדיין יכול לשהות, עד לאחר סיום זמן ההדלקה, יכול להדליק שם ובדיעבד ידליק כשחוזר לביתו.

אשה המאושפזת בבית חולים, אינה צריכה להדליק אם בעלה מדליק בביתם. אבל אם הבעל מדליק אצל הוריו וכדו', האשה גם צריכה להדליק בבית החולים, כיון שרק הדלקת הבעל בביתם פוטרת את האשה (וכן הדין במקרה הפוך, כשהבעל מאושפז והאשה בבית).

שבת חנוכה

בערב שבת חנוכה נכון לכתחילה להתפלל מנחה לפני הדלקת נרות חנוכה. לכתחילה יש להדליק נר חנוכה בתוך 30 דקות לשקיעה. במקום שמדליקים נרות שבת 40 דקות לפני השקיעה, ראוי שבשבת זו יאחרו את הדלקת נרות השבת, וידליקו נר חנוכה 1/2 שעה לפני השקיעה ואח"כ נרות שבת.

מדליקים תחילה נרות חנוכה ורק לאחר מכן מדליקים נרות חנוכה.

בהדלקת נרות חנוכה בערב שבת צריך להקפיד שהנרות ידלקו לכל הפחות חצי שעה **לאחר צאת הכוכבים**.

נרות צבעוניים המיועדים לילדים הדולקים רק חצי שעה, בערב שבת לכתחילה אין להשתמש בהם לילדים מעל גיל חינוך, כיון שצריך שהנרות ידלקו לכל הפחות חצי שעה אחרי צאת הכוכבים.